

УДК 378.1(063)

ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Беліченко А.Г. (м. Запоріжжя)

Анотації

В статті розглядаються засади євроінтеграції України до ЄС з позиції міжнародного поділу праці та інтеграції виробництва; розглянуто чинники прилучення країн до міжнародного поділу праці та інтеграції; показано пріоритетні напрямки євроінтеграції України – вступ до ЄС; надано результати аналізу можливостей вступу України до ЄС; показано її місце серед інших європейських країн по показнику гравітаційного потенціалу; подано критерії вступу до ЄС; показано, що шлях України до ЄС пролягає через її внутрішні соціально-економічні трансформації.

In the article the principles of euro integration of Ukraine to EU are examined from position of international division of labor and integration of production; the factors of attaching of countries to the international division of labor and integration are considered; priority directions of euro integration of Ukraine – entering the EU – are probed; the results of analysis of possibilities of entry of Ukraine to EU are given; the place of Ukraine among other European countries on the index of gravity potential is shown; entering criteria into EU are given; it is shown that the way of Ukraine to EU lies through its internal socio-economic transformations.

Ключові слова

МІЖНАРОДНИЙ ПОДІЛ ПРАЦІ, ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ, СУСПІЛЬНІ ПОТРЕБИ, СТРАТЕГІЯ ІНТЕГРАЦІЇ, ТОРГОВЕЛЬНІ ПАРТНЕРИ, ТОРГОВЕЛЬНИЙ БАЛАНС, ГРАВІТАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, УМОВИ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ, КРИТЕРІЇ ВСТУПУ ДО ЄС, КРИТЕРІЇ КОНВЕРГЕНЦІЇ

Вступ

Сучасними прикметами функціонування світового господарства є бурхливий розвиток міжнародних економічних відносин, посилення інтернаціоналізації виробництва на основі міжнародного поділу праці. Одним із пріоритетів розвитку України є активна її участь у процесах європейської інтеграції. Для України ЄС є найбільшим торговим партнером після РФ. Тому в Україні було затверджено «Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу». Але проголошений Україною курс на інтеграцію до ЄС має бути підтриманий діями щодо створення належних передумов цієї інтеграції. Проведений аналіз показав, що Україна має достатній гравітаційний потенціал для вступу в ЄС і готова виконати необхідні вимоги вступу. Євроінтеграція відповідає життєво важливим інтересам українського народу.

Мета статті – розкрити економічні засади євроінтеграції України та показати можливість і доцільність євроінтеграції.

Обговорення проблеми

Однією з прикметних особливостей функціонування світового

господарства, починаючи з 2-ї половини ХХ ст. став бурхливий розвиток міжнародних економічних відносин: розширюється і поглиблюється співпраця між окремими країнами, групами країн, міждержавними економічними об'єднаннями, а також окремими підприємствами та організаціями. Всі ці процеси посилюють інтернаціоналізацію виробництва, його усупільнення в міжнародному масштабі та водночас є причиною і наслідком поділу праці посередині країн та між ними [1].

За прийнятим визначенням, міжнародний поділ праці (МПП) являє собою систему або спосіб організації взаємозалежного виробництва, за якого підприємства різних країн спеціалізуються на виготовленні певних товарів або послуг, а потім обмінюються

Включаючись до МПП, господарюючі суб'єкти окремо взятої країни свідомо виготовляють надлишкову продукцію і обмінюють її на товари, які вони не виробляють зовсім або виготовляють у недостатній кількості. Тому МПП можна визначити як дві взаємодоповнюючі та взаємопосилючі орієнтації національних економік – «експортну», коли в окремих країнах або регіонах світу налагоджується випуск певних товарів понад внутрішні потреби, та «імпортну», коли в країні розвивається споживання понад внутрішні її виробничі можливості за рахунок придбання продукції з інших держав.

Чинником, що спонукає країни прилучатись до МПП, є суперечність (невідповідність) між темпами зростання суспільних потреб її громадян та наявними в ній ресурсами для задоволення цих потреб. Але навіть якщо країна й має відповідні ресурси, щоб організовувати власне виробництво, здатне задовольнити конкретний попит споживачів, то не завжди цей шлях вирішення проблеми (налагодження саме такого виробництва) є сьогодні економічно вигідним.

Саме зростаючі суспільні потреби, обмежені ресурси та перспективи економії праці спонукають країни прилучатися до МПП.

Передумовами МПП є природно-географічні та суспільні відмінності між країнами. Поміж перших – природні ресурси, клімат, чисельність населення, розмір території, географічне положення тощо, поміж других – технологічний рівень розвитку країни, господарський уклад, що превалює в ній, особливості історичного розвитку тощо.

Наявність тієї чи іншої сприятливої передумови дає можливість країні спеціалізуватися на виробництві відповідного товару, визначає генеральний напрям її участі в МПП [2].

Одним з важливих факторів природно-географічного характеру, що визначають «виробниче обличчя» країни в системі МПП, є поклади корисних копалин. Нерівномірний розподіл корисних копалин на Земній кулі (а відповідно й між різними державами) створює об'єктивні передумови розвитку видобувних галузей там, де для цього є найбільш сприятливі умови (вигідне місцезнаходження відносно світового ринку, незначна глибина залягання, вміст корисної речовини тощо). Ось чому добувна промисловість більш розвинена в тих країнах, де розробка корисних копалин потребує менших витрат суспільної праці.

Істотний вплив на спеціалізацію країни у МПП відіграє її економіко-географічне розташування, насамперед – транспортно-географічне. Наприклад, Україна завдяки своєму географічному положенню має найвищий в Європі транзитний рейтинг.

Отже, вона має й відповідну передумову зайняти гідне місце у МПП як транзитна держава.

Серед природно-географічних факторів, що обумовлюють ступінь залучення країни до МПП, дослідники виділяють також розмір території держави – чим більша вона, ця територія, тим, як правило, різноманітніші й багатші її природні ресурси, що дає їй змогу обходитись без імпорту або зменшувати його.

Такий фактор, як щільність населення, хоча й відіграє важливу роль у розвитку структури національної економіки та міжнародної спеціалізації країни, але не є визначальним.

Важливими факторами, що визначають місце країни в МПП, є ступінь кваліфікації її робітників та рівень розвитку використовуваних ними засобів праці. Саме ступінь кваліфікації та структура сукупної робочої сили є вирішальними у конкурентній боротьбі держав за ту чи іншу роль у МПП.

Країна, що має більш кваліфіковану робочу силу, здатна спеціалізуватися на виробництві найбільш трудомістких, високоякісних і найбільш прибуткових товарів виробничого та індивідуального призначення. Наявність у країні кваліфікованих робітників створює передумови для нарощування в її експорті частки готових виробів до максимально можливого рівня.

На сьогодні з усіх факторів, що визначають участь країни у МПП, вирішальну роль відіграють засоби праці. Саме від їх наявності залежить те місце, яке країна займає у системі МПП. Якщо вони достатньо розвинені, вона може бути постачальником на світовий ринок переважно готових виробів і мати такий народногосподарський комплекс, який забезпечує ефективне функціонування усіх галузей національної економіки.

Поглиблення інтернаціоналізації виробництва відбувається як у процесі МПП, так і шляхом посилення міжнародної виробничої кооперації (МВК). Головними напрямками розвитку МПП стали поглиблення міжнародної спеціалізації виробництва (МСВ) та розширення міжнародного кооперування у виробництві (МКВ)

Розвиток МСВ має виробничий та територіальний вектори. Виробнича спеціалізація поділяється на міжгалузеву та внутрігалузеву спеціалізацію, а також спеціалізацію окремих підприємств.

Основними видами виробничої МСВ є: предметна (виробництво фінальної продукції), подетальна (виробництво проміжної продукції – компонентів фінальної), технологічна, або стадійна (здійснення окремих технологічних процесів, наприклад, складання, фарбування, зварювання тощо).

Територіальна МСВ включає у себе спеціалізацію окремих країн, груп країн, а також регіонів з виробництва тих чи інших товарів та їх частин для світового ринку.

Об'єктивною основою МКВ є всезростаючий рівень розвитку продуктивних сил, а також процес встановлення стійких виробничих зв'язків між самостійними підприємствами незалежно від того, чи відбувається він у середині країни чи на міжнародній арені.

Одним з процесів, що сприяє глобалізації економічної діяльності, є інтернаціоналізація капіталу. Цей процес нерозривно пов'язаний з інтернаціоналізацією виробничої діяльності та розвитком інформаційних технологій і являє собою перетікання з однієї країни в іншу, з одного регіону в інший величезних мас фінансових ресурсів у вигляді інвестицій, позик та кредитів.

Інтернаціоналізація капіталу істотно впливає на економіку тих країн, що вивозять капітал, і тих, що його ввозять. Якщо вивіз капіталу з країни значно перевищує зворотний його приплив у країну, то у цій країні може виникнути дефіцит інвестиційних ресурсів – так звана англійська хвороба: свого часу активна експансія англійського капіталу фактично знекровила цілі галузі англійської національної економіки і урядові довелося заохочувати залучення іноземного капіталу в економіку своєї країни. В цілому, експорт капіталу для країни, що його експортує, є прибутковою справою. Адже частина світової доданої вартості, що привласнюється експортованим національним капіталом певної держави, надходить до цієї держави (через податкову систему, плату за дозвіл на вивіз капіталу тощо).

У випадку ввозу іноземного капіталу в ту чи іншу країну наслідки для останньої можуть бути як із знаком «плюс», так і зі знаком «мінус». До позитивних наслідків варто віднести збільшення виробництва, зайнятості, прилучення до нових технологій – тобто усе те, що пов'язано зі створенням іноземним капіталом у країні, що його імпортує, нових виробничих потужностей. Водночас, однак, іноземний капітал є каналом відтоку з країни створеної в ній частини доданої вартості. Це дає йому змогу чинити на країну-імпортера економічний, а часом і політичний тиск.

Процеси МПП, експорту й імпорту товарів, інтернаціоналізація виробництва ґрунтуються насамперед на економічних інтересах країн та вимагають координації і рішення фінансових, правових, культурних питань тощо. Тому має місце виникнення: створення різних міжнародних організацій, блоків, союзів, які сприяють розвитку країн.

Одним із пріоритетів розвитку України є активна участь у процесах європейської інтеграції. З цією метою Указом Президента України №615/98 було затверджено «Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу».

Опосередковано економічні відносини між Україною та Європейським Союзом були започатковані 18 грудня 1989 р., коли було підписано угоду терміном на 10 років про торгове і економічне співробітництво між Європейським Союзом, з одного боку, і СРСР – з іншого. Ця угода не передбачала режиму преференцій і поширювалася на торгівлю усіма промисловими товарами, за винятком текстилю, морепродуктів і виробів із сталі.

10 грудня 1999 р. Гельсінська сесія Ради ЄС прийняла Спільну стратегію ЄС щодо України. Стратегія розрахована на чотирирічний

початковий період і може бути продовжена у разі потреби. Документ визначає Україну як партнера, якому належить «унікальна позиція» в Європі і який є «регіональним актором першого плану». У документі визначено головні пріоритети ЄС у стосунках з Україною, до них віднесено:

- допомогу у реформах;
- стимулювання демократії;
- зміцнення правової держави;
- інтеграцію України в європейський соціально-економічний простір;
- співробітництво в питаннях стабільності і безпеки:
- зміцнення суспільних інститутів, розвиток регіонального і прикордонного співробітництва;
- пошук спільних рішень на загальні виклики в Європі (зокрема, в галузі ядерної безпеки й охорони довкілля).

Дії ЄС щодо України в соціально-економічній сфері поширюються на реконструкцію українських підприємств і суспільних фінансів (забезпечення незалежності Національного банку від політичної влади), на реформування національної адміністрації, банківської системи, узгодження українського законодавства з європейськими нормами, на розвиток аграрної реформи, а також на розбудову можливостей соціального діалогу. Особливу увагу приділено усуненню перешкод для інвестицій та у торгівлі.

Основними формами співробітництва України та ЄС нині є технічна допомога, торгівля та інвестиційна діяльність.

В цілому політику ЄС стосовно України сьогодні визначають:

- Угода про партнерство і співробітництво.
- Програма технічного сприяння TACIS.
- Програма екстренної допомоги (зокрема, гуманітарної продовольчої, позичкової і кредитної).
- Програма співробітництва в найважливіших галузях.
- Встановлення та інституалізація технічних, політичних і культурних контактів.

Для України ЄС є найбільшим торговельним партнером після РФ. А от для ЄС на торгівлю з Україною припадає лише близько 0,4% загального товарообігу. Нераціональною є товарна структура українського експорту до ЄС – у ній переважають вироби з низьким ступенем обробки.

Дуже незначними є інвестиції країн ЄС в економіку України. Це пов'язано, зокрема, з тим, що інвестори з ЄС вважають інституційні та політичні ризики інвестування економіки України досить високими.

Привабливими для європейського капіталу в Україні є насамперед енергетика, сільське господарство та виробнича сфера.

Територією України проходять 4 міжнародні транспортні коридори, однак поки що їх використання є незначним. Обмежує обсяги вантажних перевезень незадовільна тарифна політика, стан митної інфраструктури і транспортних терміналів. Стримуючим чинником є і стан вітчизняної шляхової мережі.

Сьогодні економічні відносини України та ЄС успішно розвиваються лише у сфері товарообміну.

За останні роки темпи нарощування українського експорту до ЄС перевищували темпи зростання імпорту з країн Євросоюзу. Так, у період від 1996 р. до 2001 р. середньорічні темпи зростання експорту складали 113,4%, тоді як середньорічні темпи нарощування імпорту – 105,7% (таблиця 1).

Таблиця 1 – Частки країн ЄС в експортно-імпортних операціях Євросоюзу з Україною, %

Країни ЄС	Експорт з України		Імпорт до України	
	1996 р.	2001 р.	1996 р.	2001 р.
Австрія	6,4	5,8	6,3	6,0
Бельгія	4,9	2,8	4,5	4,6
Велика Британія	8,5	12,4	7,3	6,7
Греція	6,1	4,6	2,2	1,1
Данія	0,4	1,0	2,4	2,7
Ірландія	4,0	0,1	1,9	0,9
Іспанія	5,7	8,5	2,0	2,6
Італія	21,6	27,0	12,3	12,0
Люксембург	0,0	0,0	0,4	0,4
Нідерланди	6,2	6,9	7,2	5,2
Німеччина	26,4	23,9	38,6	40,4
Португалія	0,7	0,8	0,1	0,0
Фінляндія	1,4	1,3	3,5	3,7
Франція	7,0	3,4	8,9	8,7
Швеція	0,7	0,6	2,4	5,0

Це дало змогу істотно поліпшити торговельний баланс наших стосунків: якщо у 1996 р. від'ємне сальдо торгівлі товарами складало майже 1,2 млрд. дол., то у 2001 р. – 445 млн. дол.

На базі досліджень Н.І. Гончаренко [3] побудована матриця розрахункового зовнішньоторговельного обороту країн ЄС та України у 2005 році за гравітаційною моделлю та визначено гравітаційний потенціал країн ЄС та України (таблиця 2).

Таблиця 2 – Ранжування гравітаційного потенціалу ЄС та України

	Країна	Значення гравітаційного потенціалу, млн. дол. США
1	Німеччина	986567
2	Велика Британія	921950
3	Франція	909687
4	Нідерланди	419628
5	Італія	406335
6	Бельгія	323562
7	Польща	240707
8	Іспанія	240009
9	Австрія	179381
10	Чехія	169680
11	Данія	116437
12	Швеція	91877
13	Угорщина	87584
14	Словаччина	86100
15	Ірландія	79573
16	Фінляндія	56048

17	Португалія	47967
18	Греція	47943
19	Люксембург	33757
20	Україна	30597
21	Словенія	27537
22	Литва	22573
23	Латвія	13952
24	Естонія	8492
25	Кіпр	2801
26	Мальта	2666

Дані табл. 2 свідчать, що найбільший гравітаційний потенціал серед країн ЄС–25 мають Німеччина, Велика Британія та Франція. Ці країни займають лідируючі позиції, випереджаючи інші країни за показником гравітаційного потенціалу, більш ніж у два рази. Україна займає лише 20 місце серед країн ЄС–25, випереджаючи країни, що недавно вступили до ЄС – Словенію, Литву, Латвію, Естонію та Кіпр з Мальтою. Якщо порівнювати рівні гравітаційного потенціалу, то показник України знаходиться майже на одному рівні з показником гравітаційного потенціалу Люксембургу, але площу і кількість населення Люксембургу (422 тис. осіб) не можна порівнювати з відповідними показниками в Україні.

Але дані таблиці 2 свідчать й про те, що в ЄС знаходяться країни з більш низьким гравітаційним потенціалом. Тому розглянемо шляхи економічної інтеграції України до ЄС.

Потреба в міждержавній економічній інтеграції виникає лише тоді, коли кооперація господарських комплексів певних держав досягає такого рівня, що вже тільки спільна політика цих держав щодо тієї чи іншої сфери діяльності дає змогу забезпечити конкурентоспроможність цієї діяльності на світовому ринку. Тоді економічна користь від спільних дій переважає негативні соціально-політичні наслідки певного звуження незалежності держави, що так чи інакше виникають за будь-якого політико-економічного об'єднання.

В Європейському Союзі розрізняють два види міждержавної економічної інтеграції – «від'ємну інтеграцію» («пасивна інтеграція») та «додаткову інтеграцію» («активну інтеграцію»).

Терміном «від'ємна інтеграція» позначають процес усунення дискримінації у відносинах між господарюючими суб'єктами країн-членів відповідного інтеграційного об'єднання. Мова йде про взаємне зняття бар'єрів на шляху руху товарів, послуг та виробничих факторів. Під «додатковою інтеграцією» (або ж «активною інтеграцією») розуміють розробку та проведення узгодженої структурної політики перебудови господарств країн угруповання, спрямованої на досягнення спільних економічних цілей.

У контексті щойно окреслених видів міждержавної економічної інтеграції про взаємовідносини України та ЄС можна сказати: на сьогодні навіть пасивна інтеграція України в ЄС перебуває на початковому етапі. Так, з боку ЄС застосовуються квотові обмеження щодо українського експорту

металопродукції та текстильних виробів, обмеженим є також перелік українських товарів, на які поширюється дія Генеральної системи преференцій ЄС.

Для успішного розвитку інтеграційних процесів необхідні певні умови. Такими умовами, відповідно до Копенгагенських критеріїв прийняття держав у члени ЄС, зокрема, є:

- забезпечення прав людини;
- відсутність територіальних спорів з іншими державами;
- політична стабільність;
- наявність розвинутої ринкової економіки;
- економічна стабільність:
 - темпи інфляції не повинні перевищувати 1,5-відсоткових пунктів;
 - відсоткова ставка за довгостроковими кредитами не повинна перевищувати 2-відсоткових пунктів відсоткової ставки трьох країн ЄС, в яких зростання цін є найменшим;
 - дефіцит державного бюджету не повинен перебільшувати 3% ВВП;
 - державний борг не повинен бути більшим 60% ВВП;
 - коливання обмінного курсу національної валюти протягом двох років не повинні бути більшими $\pm 15\%$.

Проголошений Україною курс на інтеграцію до ЄС, отже, має бути підкріплений діями щодо створення належних передумов цієї інтеграції. Поступ у налагодженні тісних інтеграційних відносин України з ЄС передбачає:

- вирішення Україною всього комплексу проблем, пов'язаних зі вступом до СОТ за п'ятирічний адаптаційний термін;
- узгодження торгового режиму України з відповідними нормами ЄС;
- встановлення дієвого кордону України з Російською Федерацією, з Республікою Білорусь і Республікою Молдова;
- досягнення домовленостей з ЄС щодо спрощення візового режиму між Україною та ЄС, спільного контролю над кордонами та поступового переходу до режиму вільного перетину кордону між Україною та ЄС;
- реформування бухгалтерської системи України відповідно до міжнародних стандартів і стандартів ЄС;
- приведення системи стандартів і технічних норм України у відповідність до стандартів і норм ЄС;
- зняття перешкод, які стримують розвиток транспортної інфраструктури, створення бази для реконструкції дорожнього господарства;
- підписання Угоди про асоціацію України та ЄС, яка має замінити чинну Угоду про партнерство та співробітництво;
- дотримання Україною положень нормативних документів ЄС щодо статистичного обліку;
- створення Митного союзу України з ЄС;
- забезпечення поступового впровадження встановлених ЄС критеріїв вступу України до валютного союзу ЄС.

Окремо слід зупинитися на такому ключовому економічному критеріїв набуття тією чи іншою країною статусу асоційованого члена ЄС, як рівень

душового доходу. Країна, що декларує намір стати асоційованим членом ЄС, має забезпечити такий рівень душевого доходу свого населення, який би був не меншим половини середньодушового рівня доходів населення країн ЄС. Належний рівень цього показника надзвичайно важливий. По-перше, лише заможне населення здатне масштабно стимулювати через зростаюче споживання національного виробництва, підтримуючи тим самим стабільний економічний розвиток. По-друге, беззаперечною цінністю є політична і соціальна стабільність країни та незначний у ній маргінальний і криміногенний прошарок населення. Досягти цього можна лише в суспільстві з високим рівнем доходів переважної більшості населення. Маргіналізація та криміналізація є наслідками бідності.

На сьогодні середньодушовий доход країн ЄС становить близько 10 тис. дол. на рік. В Україні у 2007 р. доход на душу населення становив близько 2 тис. дол. на рік. За цим показником Україна не зможе ближчим часом отримати статус асоційованого члена ЄС, якщо уряду не вдасться кардинально змінити ситуацію у сфері оплати праці та зростання доходів усіх прошарків населення!

Шлях України до ЄС пролягає через її внутрішні соціально-економічні трансформації. Насамперед має бути вдосконалено українське законодавство (зокрема, податкову систему та систему оплати праці, процедуру відкриття та реєстрації нових підприємств, систему сертифікації, ціноутворення тощо); здійснено реальні кроки до забезпечення конкурентоспроможності української економіки; завершено перехід на ринкові механізми регулювання господарської діяльності; впроваджено європейські норми соціального захисту тощо.

Це дасть змогу створити умови подальшого розширення взаємозв'язків України з ЄС. А поки що найбільш перспективним для України є співробітництво з ЄС в енергетичній сфері. За прогнозами європейських експертів, споживання природного газу до 2010 р. зросте в Європі на 100–150 млрд. куб. м і досягне 610–700 млрд. куб. м, основну частину цього газу складатиме російський газ, транзит якого забезпечує Україна. Те саме стосується і нафти.

Одним з найбільш реальних кроків на шляху інтеграції України до загальноєвропейського ринку є створення Євро-Азіатського нафтотранспортного коридору Баку-Супса-Одеса-Броди-країни Західної Європи (ЄАНТК).

Україна належить до держав з дефіцитом природних вуглеводневих ресурсів. Споживання нафти забезпечено власними ресурсами лише на 10–12%, а газу – на 23–25% [4].

Важливим сегментом системи регулювання діяльності економіки країни є механізм регулювання підприємницької діяльності в Європейському Союзі. Цей механізм охоплює такі основні ланки:

- регулювання економічної політики, що забезпечує функціонування єдиного внутрішнього ринку ЄС;
- регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- створення умов для підприємницької діяльності на основі дотримання

положень антимонопольного законодавства.

З метою усунення суперечностей між країнами, що приймають, і європейськими транснаціональними компаніями Європейський парламент ухвалив у 1999 р. резолюцію про Кодекс поведінки для європейських підприємств, що діють у країнах, які розвиваються (European Union Code of Conduct for European Enterprises Operation in Developing Countries).

Цей Кодекс містить такі головні елементи:

- заохочення впровадження компаніями на добровільній основі правил поведінки;
- пропозицію щодо розробки європейського багатостороннього механізму регулювання всесвітніх операцій компаній на основі міжнародних стандартів;
- ініціативу про надання країнам, що розвиваються, технічної та фінансової допомоги з метою сприяння включенню міжнародних стандартів у їх законодавство;

Майбутнє розширення ЄС означає для України важливі зміни в режимі інвестування. Запровадження в Україні розвинутих інститутів ринкового регулювання, згідно із стандартами Євросоюзу, справлятиме позитивний вплив на інвестиційний процес між Україною і країнами ЄС. Як показує практика, активізація процесу інтеграції до ЄС колишніх країн РЕВ дала потужний інвестиційний поштовх для розвитку національних економік.

Європейська інтеграція відповідає життєво важливим інтересам українського народу, вона є визначальним чинником як міжнародної діяльності України, так і в її внутрішньої політики на тривалу перспективу, зміцнює безпеку країни та позитивно впливає на відносини України з усіма державами світу. Але у короткостроковій перспективі розширення ЄС матиме негативні наслідки для України, оскільки обмежувачий режим доступу українських експортерів на окремі сегменти ринку ЄС супроводжуватиметься введенням квот на окремі види українського імпорту і усилить ситуацію розширення системи квот на імпорт української металургійної продукції в країнах-кандидатах з моменту їх приєднання до ЄС. При виході держави, її підприємств і фірм на зовнішній ринок вони потрапляють в умови жорсткої міжнародної конкуренції. У цих умовах можна працювати тільки застосовуючи сучасні методи управління і насамперед маркетинг.

У новому світовому господарстві маркетинг виступає одним з основних інструментів формування просторової структури національної економіки. Ефективність цього, відносно нового для України, інструмента зумовлює міру включення національного господарства до світового економічного павутиння і його позиціонування там. Маркетинг розглядається як механізм сканування (моніторингу) світового ринку в пошуках вільної ніші або слабкої позиції конкурента з метою ефективного розміщення національних інвестицій (капіталів), ресурсів, товарів і послуг за межами національного господарства. Слід зазначити, що ефективність такого розміщення залежить від конкурентної позиції країни-виробника у довгостроковому періоді [5].

Висновки

Економіка України є складовою частиною світового господарства, має

відкритий характер і половина її ВВП реалізується за допомогою зовнішньоекономічних зв'язків. Вона бере участь в міжнародному поділі праці. Одним з пріоритетів розвитку України, її економіки є активна участь у процесах європейської інтеграції. В Україні Указом Президента затверджена «Стратегія інтеграції до Європейського Союзу».

Дослідженнями українських фахівців надане ранжування гравітаційного потенціалу країн ЄС і України. Україна посіла 20 місце серед 25 країн-членів ЄС, що є позитивною перспективою її подальшої євроінтеграції. Шлях України до ЄС пролягає через її внутрішні соціально-економічні трансформації. Насамперед має бути вдосконалено українське законодавство, забезпечена конкурентоспроможність економіки, впроваджено європейські норми соціального захисту тощо. Надані критерії вступу до ЄС, в тому разі політичні, економічні, «членські» критерії конвергенції (умови, виконання яких дає державам-членам право вступу до Економічного та монетарного союзу та які стосуються цінової стабільності, дефіциту бюджету, державного боргу, стабільності національної валюти та відсоткових ставок).

Перспективи подальших досліджень

Розглянуті нами економічні засади євроінтеграції України, її місцезнаходження серед даних країн Європи та критерії її вступу до ЄС потребують подальших досліджень її внутрішніх соціально-економічних трансформаційних змін.

Джерела

1. Політика європейської інтеграції: Навчальний посібник / Під ред. д. ф. н., проф. В.Г. Ворнкової. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 512 с.
2. Губський Б.В. Євроатлантична інтеграція України. – К.: Логос, 2003. – 328 с.
3. Гончаренко Н.І. Інтеграційний вектор України: гравітаційна модель зовнішньої торгівлі країн Європейського Союзу та України. // Актуальні проблеми економіки. Науково економічний журнал. – 2008. – № 1. – С. 103-119.
4. Шостак Л., Дікарев Д. Енергозабезпечення України у міжнародних економічних відносинах // Економіка України. – 2007. – № 11. – С. 81-88.
5. Шостак Л. Маркетинг як інструмент експансії національного господарства у світовому економічному просторі // Економіка України. – 2007. – № 2. – С. 74-84.

Стаття надійшла 08.05.2008 р.